

Nr 217.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag dels till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 9, 14, 15, 23, 26, 31 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock till lag om tillägg till 37 § i samma lag; given Stockholms slott den 12 juni 1914.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag dels till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 9, 14, 15, 23, 26, 31 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock till lag om tillägg till 37 § i samma lag.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Oscar von Sydow.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6, 7, 9, 14, 15, 23, 26, 31 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

6 §.

Pensions — — — belopp.

Därjämte — — — kronor.

Pensionstillägget — — — kronor.

Därjämte — — — erlagd.

Pensionsbelopp avrundas till närmaste sådant tal, att dess utbetalning i den ordning, 32 § stadgar, kan verkställas med ett för varje betalningstermin lika, å helt tiotal öre slutande belopp. Utgöres pensionsbelopp av dels pension enligt första stycket i denna § och dels pensionstillägg, skall avrundningen verkställas å pensionstillägget.

7 §.

Årsinkomst — — — tillkommer.

Där inkomst helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skall vid uppskattning av dessa förmånens årliga värde iakttagas, att, där naturaförmånerna räcka till full om än torftig försörjning, deras årliga värde ej må uppskattas till lägre belopp än 300 kronor för man och 280 kronor för kvinna, och att, där naturaförmånerna ej räcka till full försörjning, deras årliga värde uppskattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 50 kronor. Där uppskattningen ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställs densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

I — — — årsinkomst.

9 §.

I — — — belopp.

Pensionstillägg — — — fattigvården.

Pensionstillägg — — — pensionstillägget.

För — — — vården.

Där pensionstagare, för vilken inbetalning blivit på grund av bestämmelserna i 14 och 15 §§ gjord av kommun, för sin försörjning anlitar allmänna fattigvården, äger den kommun, till vilken han i fattigvårdshänseende hör, att för tid, under vilken fattigvården utgår, uppbära det belopp, som enligt de i 6 § första stycket angivna grunder motsvarar vad av kommun sålunda inbetalats, dock icke i vidare mån än som erfordras till täckande av kostnaderna för den lämnade fattigvården.

14 §.

Sedan mantalslängden för kommun varje år blivit i stadgad ordning justerad, åligger det mantalskrivningsförrättaren att uppgöra förteckning över de i längden upptagna personer, som vid årets början uppnått femton men icke sextiosex års ålder. I förteckningen, som uppgöres enligt fastställt formulär, angives för varje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad, varjämte för envar, som under nästföregående år varit undantagen från avgiftsplikt, anteckning göres härom. Förteckningen tillställles taxeringsnämndens ordförande samtidigt med att den justerade mantalslängden enligt gällande författning till honom överlämnas.

Sedan förteckningen kommit taxeringsnämnden tillhanda, beslutar nämnden, på grund av upplysningar från vederbörande pensionsnämnd angående de personer, som äro berättigade till pension eller understöd, samt med hänsyn till de förhållanden, som enligt 5 § andra och tredje styckena medföra undantagande från avgiftsplikt, för varje i förteckningen upptagen person, huruvida för året avgiftsplikt må åligga honom och vilka avgifter bära av honom erläggas; skolande om besluten anteckning göras i förteckningen.

Där ej förordnande, som i 13 § tredje stycket sägs, blivit meddelat, skall förteckningen senast fem dagar efter det taxeringsnämndens arbete för året avslutats överlämnas till den kommunala uppbördsmyndigheten, som ombesörjer, att avskrift av densamma hålles tillgänglig för allmänheten under tiden från och med den 1 till och med 10 juli å ställe, som minst fjorton dagar förut kungöres i kyrkan och

tillika på annat lämpligt sätt tillkännagives. Härigenom skall envar som vederbör anses hava erhållit del av förteckningens innehåll.

Pensionsavgift, som skall uppbäras av den kommunala uppborrdsmyndigheten, erlägges före utgången av juni månad nästföljande år i den ordning, som av kommunen bestämmes. Har avgiftspliktig icke erlagt avgiftens hela belopp, skall likväl vad av honom inom nämnda tid må hava erlagts tagas i beräkning vid bestämmande av pensionsbelopp enligt 6 § första stycket.

De erlagda avgifterna redovisas och inbetalas till den i 11 § omförmälda fonden. Kommunen är därjämte skyldig att till samma fond redovisa och inbetala ett belopp, motsvarande avgifter, som icke blivit erlagda. Vad av kommunen sålunda inbetalats må icke tagas i beräkning vid bestämmande av pensionsbeloppet.

För ej erlagd pensionsavgift eller del därav äger kommunen fordran hos den avgiftspliktige.

Det åligger den kommunala uppborrdsmyndigheten att före utgången av juli månad året näst efter det, under vilket pensionsavgift påförts, till kronouppborrdsmyndigheten insända förteckningen, försedd med uppgift om den avgift eller del därav, som av avgiftspliktig erlagts och enligt vad ovan stadgats må tagas i beräkning vid bestämmande av pensionsbelopp.

Där så provas nödigt, äger Konungen för viss kommun bestämma annan ordning för förteckningens uppgörande än ovan stadgas.

Närmare bestämmelser angående tid och sätt för ovan föreskrivna redovisning och inbetalning till den i 11 § omförmälda fonden meddelas av Konungen.

15 §.

Har Konungen meddelat förordnande, som i 13 § tredje stycket sägs, åligger det taxeringsnämnden att, sedan nämndens beslut införts i den i 14 § omnämnda förteckningen, samtidigt med taxeringslängdens insändande till kronouppborrdsmyndigheten överlämna förteckningen för att ligga till grund för debitering och uppbörd av pensionsavgifterna. Huru förteckningen i ty fall för allmänheten skall hållas tillgänglig, därom förordnar Konungen.

Skola allenast de i 13 § andra stycket omförmälda pensionsavgifter uppbäras av kronouppborrdsmyndigheten, åligger det taxeringsnämnden att i taxeringslängden för året angående varje avgiftspliktig anteckna beloppet av den avgift, han har att i samband med kronouppbörden erlägga.

Pensionsavgift, som i denna § avses, må kunna av avgiftspliktig särskilt erläggas. Närmare bestämmelser härom meddelas av Konungen.

Pensionsavgift, varom i 13 § andra stycket sägs, må ej erläggas och ej heller utsökas, sedan sex månader förflutit efter utgången av det år, under vilket avgiften blivit påförd. Har sådan pensionsavgift allenast till en del av sitt belopp influtit, tages likväl den del i beräkning vid bestämmande av pensions belopp enligt 6 § första stycket.

I fall, som i första stycket av denna paragraf avses, vare angående kommunens ansvarighet för pensionsavgifter av tre kronor eller delar därav och kommunens fordringsrätt för vad av densamma på grund av sådan ansvarighet erlagts lag som i 14 § sägs.

Förteckning, som från taxeringsnämnd eller kommunal uppbördsmyndighet inkommit, skall av kronouppbördsmyndigheten fördes med uppgift om de till kronouppbördsmyndigheten erlagda och av densamma indrivna pensionsavgifter för det år förteckningen avser samt före den 1 september nästföljande år översändas till pensionsstyrelsen.

23 §.

Pensionsnämnd — — — underrättas.

Suppleanten för ordföranden äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten.

Ordföranden, dennes suppleant och ledamöterna äga, därest av vederbörande kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dessa eller i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga sådant beslutas, att av kommunens medel åtnjuta dels traktamentsersättning under såväl sammanträdes- som resedagar med högst fyra kronor om dagen, dels ock, då de icke äro bosatta å den ort, där nämnden sammanträder, samt då skjuts, järnväg eller ångfartyg för resa till och från sammanträdesorten verkligen begagnats, resekostnadsersättning med högst lega för skjuts efter en häst eller för båt-skjuts eller utgift för II klass å järnväg eller för salongsplats å ångfartyg.

26 §.

Pensionsnämnds — — — handlingar.

Ordföranden äger av kommunen tillgodonjuta gottgörelse för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, såsom skrivmaterialier,

postporto och skrivarehjälp. Äro de ordföranden åliggande göromålen synnerligen omfattande, äger kommunen, i den mån en dylik utgift för densamma ej må anses alltför betungande, därjämte tilldela honom skäligt arvode. Beslut om sådant arvode fattas å landet av kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dessa och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Dylikt beslut skall underställas Konungens befallningshavandes prövning och skall i fråga om denna prövning samt talan mot Konungens befallningshavandes beslut i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i gällande kommunalförfattningar finnes stadgat angående underställning och besvär.

Protokollet — — — fattats.

Protokollet — — — slut.

Sedan protokoll för sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats, och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag anslag gjordes. Samtidigt skall ordföranden i betalt brev med allmänna posten tillställa varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan.

31 §.

Pension utgår från och med den månad, under vilken rätt till pension inträtt, till och med den månad, varunder pensionstagaren avlidit eller pensionens indragning beslutats. Om annan tidpunkt för pensionsrättens inträdande ej visas, utgår pensionen från och med den månad, då pensionen sökes, och skall, även om pensionsrätten visas vara förvärvad tidigare än i januari månad året näst före det, då pensionen sökes, pensionen utgå först från och med nämnda januari månad.

Lag — — — pension.

37 §.

Denna — — — 1913.

Rätt — — — personer.

För — — — 90».

Uti de i nästföregående stycke avsedda fall skall beloppet av pensionstillägg, understöd eller ökning därav, ändock att detsamma på

grund av bestämmelserna i 31 § skall utgå från senare tidpunkt än den, då rätt i sådant avseende förvärvades, likväl bestämmas till det procenttal av eljest stadgat belopp, som ovan föreskrives.

För — — — 16».

Den — — — statsmedel.

Denna lag träder genast i kraft.

Förslag
till
Lag
om tillägg till 37 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän
pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att till 37 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skall fogas ett tillägg av följande lydelse:

Vid bestämmande av årsinkomst enligt 7 § skall hänsyn icke tagas till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, genom flottans pensionskassa utgående pensioner till avskedade båtsmän och marinsoldater eller gratifikationer och pensioner från Invalidhusfonden.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1915.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 januari 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Med skrivelse den 23 januari 1914 har pensionsstyrelsen inkommit med förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. Styrelsen framhåller därvid, att under den tid, styrelsen varit i verksamhet, vissa ändringar i lagens bestämmelser befunnits önskvärda. Visserligen kunde det, yttrar styrelsen, synas, som om förslag till sådana ändringar icke borde framläggas, innan lagen varit i tillämpning någon tid och därigenom nödig erfarenhet vunnits, men då de av styrelsen nu ifrågasatta ändringarna i allmänhet ginge ut på att åstadkomma arbetsbesparing och förenklingar, har styrelsen ansett sig redan nu böra framkomma med sådant förslag.

Framställning från pensionsstyrelsen.

Innan jag övergår till en redogörelse för pensionsstyrelsens förslag, anser jag mig böra erinra därom, att Kungl. Maj:t genom kungörelse den 21 november 1913 fastställt formulär till den i 14 § av ovannämnda

Kungl. Maj:ts kungörelse d. 21/11 1913.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 147 häft. (Nr 217.) 2

lag omförmälda förteckningen. Vid utarbetandet av detta formulär, vilket skedde i samråd med de för avgivande av förslag till fögderiförvaltningens omorganisation tillkallade sakkunniga, visade det sig, att en väsentlig besparing i arbete och således även i kostnad skulle vinnas, om för förteckningen enligt 14 § och uppgifterna enligt 15 § i nämnda lag anordnades en gemensam blankett. Detta förutsatte emellertid, att den kommunala uppbördsmyndigheten, i stället för att enligt 14 § inom utgången av juli månad sända förteckningen till pensionsstyrelsen, finge avlämna densamma till kronuppbördsmyndigheten, som, sedan anteckning gjorts om de enligt 15 § erlagda eller indrivna pensionsavgifterna, före den 1 september skulle insända förteckningen till pensionsstyrelsen. En sådan anordning fordrar emellertid en lagändring.

*Pensions-
styrelsens
förslag.*

Det av pensionsstyrelsen nu framlagda förslaget fanns intaget i en vid styrelsens förenämnda skrivelse fogad promemoria av den lydelse, bil. P. M. till detta protokoll angiver.

Såsom motiv till de föreslagna ändringarna har pensionsstyrelsen anfört följande.

»Den ifrågasatta nya bestämmelsen i 6 § avser en anordning, som skulle medföra en betydlig lättnad i såväl pensionsstyrelsens som postsparbankens och posttjänstemännens arbete. En sådan bestämmelse kan i stort sett icke beräknas komma att medföra någon ändring i försäkringskostnaderna för det allmänna.

Det huvudsakliga syftet med de bestämmelser, som återfinnas i 7 § andra stycket, är, såsom ock av motiven framgår, att förhindra, att inkomst av naturaförmåner uppskattas för lågt. Emellertid hava dessa bestämmelser erhållit en sådan avfattning, att tvekan synes kunna råda, huruvida icke den kontanta inkomst, som tilläventyrs kan förefinnas jämte inkomst av naturaförmåner, skall indragas i uppskattningen. Till undvikande av missförstånd i förevarande avseende synas bestämmelserna böra förtydligas, så att intet tvivel kan råda därom, att uppskattningen skall omfatta endast naturaförmånerna; och har styrelsen av denna anledning verkställt omarbetning av ifrågavarande bestämmelser.

Den i 14 § föreslagna ändringen ansluter sig till det av Eders Kungl. Maj:t fastställda formuläret till förteckning jämlikt pensionsförsäkringslagen och berör de förenklingar i redovisningen av pensionsavgifterna, som vid formulärets fastställande avsågos.

Enligt 13 § tredje stycket äger Konungen för viss kommun förordna, att jämväl uppbörden av de i första stycket av samma § om-

förmålda avgifter (trekronors-avgifterna) skall verkställas i samband med kronouppbörden. I 15 § föreskrives, att för verkställande av upp- börd, som i 13 § andra och tredje styckena omförmåles, skall av veder- börande taxeringsnämnd i taxeringslängden för året angående varje avgiftspliktig antecknas beloppet av den avgift, som skall av honom i sammanhang med kronouppbörden erläggas. I fråga om anförda be- stämmelse i 15 § yttrade 1913 års Riksdag i sin skrivelse nr 128, att ett införande i taxeringslängden av alla de avgiftspliktige, som hava att erlägga allenast 3 kronor, vilket införande skulle äga rum för det fall, att Kungl. Maj:t meddelat sådant förordnande, varom i 13 § tredje stycket förmåles, torde förutsätta en ändring i gällande förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, varom förslag icke förelagts Riksdagen, samt att, innan sådan ändring skett, förord- nande jämlikt 13 § tredje stycket icke torde kunna meddelas.

Det synes styrelsen, som om för ifrågavarande ändamål någon ändring av förordningen om taxeringsmyndigheter m. m. icke behövde vidtagas, därest man ur 15 § första stycket borttoge hänvisningen till tredje stycket i 13 §. Utgår denna hänvisning, följer därav, att den i 14 § omförmålda förteckning kommer att tjänstgöra såsom debiterings- längd för upp- börd av trekronors-avgifterna, även då upp- börd av dessa avgifter verkställas i samband med kronouppbörden. Härigenom vinnes även en förenkling i arbetet, då eljest anteckning om trekronors- avgifterna skulle ske såväl i taxeringslängden som i nyssnämnda för- teckning.

De ändringar, som i övrigt föreslagits i 15 §, sammanhånga med den ifrågasatta ändringen i 14 §.

De föreslagna ändringarna i 20 § innebära endast, att varje leda- mot i pensionsnämnd skall hava sin bestämda suppleant, en anordning, som av praktiska skäl torde vara önskvärd. En sådan uppdelning av suppleanterna har för övrigt på åtskilliga håll redan ägt rum antingen omedelbart vid valen eller efteråt.

För att en suppleant för ordförande i pensionsnämnd må kunna sätta sig in i nämndens arbete, torde det vara lämpligt att låta honom få närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna samt att bereda honom möjlighet att, i likhet med ordföranden och ledamöterna, erhålla ersättning för sin inställelse. Bestämmelser i sådant syfte hava införts i 23 §.

I 26 § har till en början andra stycket kompletterats till överens- stämmelse med den lydelse, denna § hade i det av Eders Kungl. Maj:t till 1913 års Riksdag framlagda förslaget till pensionsförsäkringslag,

dock, i analogi med bestämmelserna i 23 §, med det förtydligande tillägg att å landet kommunalfullmäktige, där sådana finnas, jämväl må kunna besluta om arvode till ordföranden. Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del vann visserligen icke Riksdagens bifall, men anledningen härtill var, som bekant, endast den, att beslut då ännu icke fattats rörande ett framlagt förslag till ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Jämlikt 26 § sista stycket skall ordförande i pensionsnämnd, efter det protokoll för sammanträde justerats, ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå de beslut, som fattats. Särskilt med hänsyn till de förhållanden, som jämlikt 9 § föranleda till avslag å ansökan om pensionstillägg, synes det emellertid, som om ett dylikt anslag av besluten i många fall skulle komma att åt offentligheten prisgiva förhållanden av för vederbörande sökande ganska ömtålig natur. Styrelsen har därför funnit sig föranlåten att framlägga förslag till sådan ändring av ifrågavarande stycke, att ordföranden skulle anslå endast en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats, och samtidigt i betalt brev med allmänna posten tillstålla varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan. En anordning sådan som den nu föreslagna synes styrelsen innebära en fördel jämväl såtillvida, att den, utan att i mera nämnvärd grad öka arbetet för ordföranden, i de flesta fall skulle underlätta möjligheten för vederbörande sökande att få kännedom om innehållet av nämndens beslut.

Den nuvarande lydelsen av 27 § första stycket synes förutsätta, att pensionsstyrelsen endast *undantagsvis* må förordna samma person att vara ombud för flera pensionsdistrikt. Då det emellertid icke torde vara uteslutet, att erfarenheten kommer att visa, att det för erhållande av lämpliga ombud, för uppnående av större enhetlighet i arbetet och för att kunna ordna denna ombudsfråga med minsta möjliga kostnader är fördelaktigare att, där förhållandena sådant medgiva, i ganska stor utsträckning använda samma ombud för flera pensionsdistrikt, har styrelsen ansett sig böra ifrågasätta, att paragrafen erhåller den nu föreslagna lydelsen. Styrelsen skulle därigenom beredas möjlighet att ordna dessa förhållanden på det sätt, som kan komma att visa sig vara för arbetet mest lämpligt och på samma gång för staten mest ekonomiskt.

Ätt, såsom nu i 31 § föreskrives, bestämma pensionens belopp från en viss dag förorsakar uppenbarligen avsevärt mera arbete för såväl pensionsstyrelsen som postverket än om beloppet skulle bestämmas att

utgå från och med början av en viss månad. I syfte att vinna lättnad i arbetet har styrelsen därför funnit sig böra föreslå en ändring av 31 § i antydd riktning och för att icke någon pensionsberättigads rätt skall bli kränkt har styrelsen tänkt sig, att pension skulle utgå från ingången av den månad, under vilken rätt till pension inträtt, och således något tidigare än nu är fallet. En dylik bestämmelse skulle visserligen medföra den oegentligheten, att pension i allmänhet komme att utgå någon kortare tid, innan rätten till pension inträtt, men detta är icke mera oegentligt än att, på grund av vad i 31 § redan finnes stadgat, pension i regel kommer att utgå någon tid efter det den verkliga pensionsrätten upphört. För övrigt är att märka, att det ofta torde bli förenat med svårigheter att exakt avgöra, när invaliditet och därmed rätt till pension inträtt, samt att till följd härav för pensionsrättens inträdande ofta kommer att bestämmas en senare tidpunkt än den, då varaktig arbetsförmåga verkligen inställt sig.

Den ökning i försäkringskostnaden för det allmänna, som skulle bli en följd av den nu ifrågasatta ändringen i 31 §, har beräknats till omkring 37,500 kronor för år 1914 med en ökning av omkring $\frac{1}{5}$ för vart och ett av de följande 5 åren. Även efter denna tids förlopp torde visserligen ökningen fortgå, men vida långsammare än förut, för att slutligen stanna vid sannolikt mindre än $\frac{1}{3}$ % av försäkringskostnaden.

Från regeln att pension skall utgå från ingången av den månad, under vilken rätt till pension inträtt, synes emellertid ett undantag böra göras. Man bör nämligen kunna fordra, att en person, som gör anspråk på pension, icke skall dröja alltför länge att ingiva ansökan därom. Ett dylikt dröjsmål skulle mången gång förorsaka svårighet att fastställa tiden för invaliditets inträdande samt medföra betydligt arbete och besvär för att utforska, huru stora inkomster, sökanden haft, med andra ord huruvida eller med vilket belopp pensionstillägg bör till honom utgå. Uppenbarligen har det ock varit lagstiftarens mening att genom periodvis återkommande penningtillskott förhjälpa invalida personer till full om än torftig försörjning och icke att på en gång förskaffa dem en större penningssumma. Styrelsen anser sig på grund härav böra föreslå ett tillägg till 31 § av innehåll, att, även om pensionsrätt visas hava inträtt tidigare än i januari månad året näst före det pensionen sökes, rätten anses förvärvat först under nämnda januari månad. En dylik bestämmelse kan ock sägas vara i viss mån analog med stadgandet i 32 § tredje stycket.

Därest den senast omförmälda ändringen i 31 § genomföres, kommer den givetvis att gälla jämväl de personer, till vilka på grund av bestämmelserna i 37 § pension skall utgå med reducerat belopp. Det synes då vara med billighet överensstämmande, att sådan pension utgår med det procenttal av eljest stadgat belopp, som var gällande för det år, med ingången av vilket pensionen skall utgå. En tillämpning av nyssberörda tilläggsbestämmelse i 31 §, jämförd med 37 §, giver ock ett sådant resultat.

Det kan visserligen synas, som om den av styrelsen föreslagna tilläggsbestämmelsen till 31 § vore av beskaffenhet att påkalla en övergångsbestämmelse. Men en dylik skulle uppenbarligen i hög grad förtrycka det med tilläggsbestämmelsen avsedda syftet att åstadkomma arbetsbesparing samt ordning och reda i pensionsförsäkringen. Därtill kommer, att, därest, såsom styrelsen förutsätter, de nya bestämmelserna skola träda i kraft redan under innevarande år, de pensionsberättigade hava så god tid att göra sin rätt gällande, att någon pensionsförlust icke behöver drabba dem. Styrelsen har ock eventuellt för avsikt att på lämpligt sätt söka fästa allmänhetens uppmärksamhet på angelägenheten av att i god tid inkomma med pensionsansökningar.»

*Departements-
chefen.*

För egen del finner jag de av pensionsstyrelsen föreslagna ändringarna i huvudsak välgrundade och då det, åtminstone beträffande flertalet av dem, är av vikt, att de snarast möjligt genomföras, anser jag åtgärder böra vidtagas i syfte att de redan i början av innevarande års Riksdag må kunna föreläggas Riksdagen, även om det tilläventyrs i följd av erfarenheter vid pensionsverkets trädande i kraft kan visa sig nödigt att längre fram under samma Riksdag föreslå någon ytterligare ändring.

Vid granskning av förslaget har jag funnit mig böra anmärka följande.

I det föreslagna tillägget till 6 § saknas föreskrift, huru vid pensionsbeloppets avrundande skall förfaras, då vid beloppets uppdelning på betalningsterminer utbetalningsbelopp kommer att sluta på helt femtal öre. Enligt vad jag inhämtat har pensionsstyrelsen, som tänkt sig att i detta fall avrundandet skulle ske uppåt, ansett en uttrycklig bestämmelse därom överflödig. Då det alltid är pensionsstyrelsen, som har att uträkna och fastställa pensionsbeloppets storlek, torde det ock näppeligen vara erforderligt att meddela föreskrift i nu anmärkt avseende.

För att förebygga att bestämmelserna i 7 § andra stycket tolkas på ett sätt, som icke varit avsett, finner även jag en omarbetning av

lagrummets ordalag vara av behovet påkallad. Jag har emellertid låtit den av pensionsstyrelsen föreslagna ändrade lydelsen av lagrummet undergå en omredigering, som dock icke i sak avviker från pensionsstyrelsens förslag.

I skrivelse den 13 januari 1914 till chefen för civildepartementet hava inom departementet tillkallade sakkunniga för behandling av frågan om fögderiförvaltningens omorganisation anført följande. Enligt 14 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring ålåde det mantalsskrivningsförrättaren att uppgöra den i samma § omnämnda förteckningen. Mantalsskrivningsförrättare å rikets landsbygd vore enligt nu gällande bestämmelser häradsskrivarna, men i det förslag till ny mantalsskrivningsförordning, som under förutsättning av fögderiförvaltningens omorganisation utarbetats av inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, hade föreslagits, att mantalsskrivningsförrättningarna skulle avlyftas från häradsskrivarna och i regel läggas å länsmännen. Då emellertid omförmälda förteckningars uppgörande syntes de sakkunniga böra fortfarande åligga häradsskrivarna, även om de icke vidare komme att kvarstanna som mantalsskrivningsförrättare, hava de sakkunniga föreslagit, att i 14 § första stycket orden »av mantalsskrivningsförrättaren» måtte utbytas mot orden »i stad, där magistrat finnes, av mantalsskrivningsförrättaren och i övriga städer samt å landsbygden av häradsskrivaren».

Detta förslag anser jag mig böra tillstyrka, allra helst lagrummets bestämmelser även med den av de sakkunniga föreslagna ordalydelsen äro i allo tillämpliga på nuvarande förhållanden. Ändringen kan således ske oberoende av om de upprättade förslagen till fögderiförvaltningens omorganisation och till ny mantalsskrivningsförordning vinna statsmakternas bifall eller ej.

Enär föreskriften i 14 § åttonde stycket icke är fullt tillämplig i de fall, då Kungl. Maj:t meddelat sådant förordnande, som i 13 § sista stycket sägs, har jag låtit foga ett förtydligande tillägg till 14 § åttonde stycket.

I pensionsstyrelsens förslag till ändrad lydelse av 15 § har jag låtit vidtaga ett par smärre jämkningar av huvudsakligen redaktionell natur.

Den av pensionsstyrelsen föreslagna ändringen i 20 § anser jag icke vara av den vikt, att den i detta sammanhang bör föreläggas Riksdagen, helst, såsom ock av pensionsstyrelsen påpekats, den med lagändringen åsyftade fördelen i praktiken visat sig kunna ernås redan med nu gällande bestämmelser.

Departementschefen uppläste här efter ett inom departementet upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 14, 15, 23, 26, 27 och 31 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte, för det ändamål 87 § rege- ringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet infordras.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter bi- trädde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

E. Lomm.

Bilaga P. M.

P. M.

med förslag till ändrad lydelse av 6, 7, 14, 15, 20, 23, 26, 27 och 31 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

6 §.

Pensions — — — belopp.

Därjämte — — — kronor.

Pensionstillägget — — — kronor.

Därjämte — — — erlagd.

Pensionsbelopp avrundas till närmaste sådant tal, att dess utbetalning i den ordning, 32 § stadgar, kan verkställas med ett för varje betalningstermin lika, å helt tiotal öre slutande belopp.

7 §.

Årsinkomst — — — tillkommer.

Vid uppskattning av inkomst av naturaförmåner iakttages, att, där inkomsten räcker till full om än torftig försörjning, inkomsten för år räknat ej må uppskattas till lägre belopp än 300 kronor för man och 280 kronor för kvinna, och att, där inkomsten ej räcker till full försörjning, inkomsten för år räknat uppskattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 50 kronor. Där uppskattning ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställas densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

I — — — årsinkomst.

14 §.

För — — — härom.

Förteckningen — — — förteckningen.

Senast — — — innehåll.

Den — — — stycket.

De — — — pensionsbeloppet.

Sker — — — erlagda.

För — — — avgiftspliktige.

Den ovannämnda förteckningen, försedd med uppgift om den avgift eller del därav, som av avgiftspliktig erlagts och enligt vad ovan stadgats må tagas i beräkning vid bestämmande av pensions belopp, insändes av kommunens uppborndsmyndighet till kronouppborndsmyndigheten före utgången av juli månad.

Där — — — stadgas.

Närmare — — — Konungen.

15 §.

För verkställande av uppörd, som i 13 § andra stycket omförmäles, skall av vederbörande taxeringsnämnd i taxeringslängden för året och den i 14 § omnämnda förteckningen angående varje avgiftspliktig antecknas beloppet av den avgift, som skall av honom i sammanhang med kronouppbörden erläggas.

Pensionsavgift — — — Konungen.

Pensionsavgift — — — stycket.

Den ovannämnda förteckningen skall, försedd med uppgift om de för nästföregående år enligt denna § erlagda och indrivna pensionsavgifter, varje år före den 1 september genom kronouppborndsmyndigheten översändas till pensionsstyrelsen.

20 §.

För — — — sex.

Ordförande — — — sänder.

Ledamöterna i pensionsnämnd jämte en suppleant för varje ledamot väljas varje gång för fyra år, å landet av kommunalstämma eller av kommunalfullmäktige, där sådana finnas, och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Vid val å kommunalstämma och allmän rådstuga iakttages, att varje röstande har en röst. Halva antalet av de utsedda ledamöterna avgår efter lottning vid slutet av år 1915. Suppleanterna för de sålunda avgående ledamöterna skola samtidigt avgå. Avgår ledamot eller suppleant under den för honom

bestämda tjänstgöringstid, anställes fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstått.

Sedan — — — ordförande.

23 §.

Pensionsnämnd — — — underrättas.

Suppleanten för ordföranden äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten.

Ordföranden, dennes suppleant och ledamöterna äga, därest av vederbörande kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dessa eller i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga sådant beslutas, att av kommunens medel åtnjuta dels traktamentsersättning under såväl sammanträdes- som resedagar med högst fyra kronor om dagen, dels ock, då de icke äro bosatta å den ort, där nämnden sammanträder, samt då skjuts, järnväg eller ångfartyg för resa till och från sammanträdesorten verkligen begagnats, resekostnadsersättning med högst lega för skjuts efter en häst eller för båt-skjuts eller utgift för II klass å järnväg eller för salongsplats å ångfartyg.

26 §.

Pensionsnämnds — — — handlingar.

Ordföranden äger av kommunen tillgodonjuta gottgörelse för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, såsom skrivmaterialier, postporto och skrivarehjälp. Äro de ordföranden åliggande göromålen synnerligen omfattande, äger kommunen, i den mån en dylik utgift för densamma ej må anses alltför betungande, därjämte tilldela honom skäligt arvode. Beslut om sådant arvode fattas å landet av kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dessa och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Rörande av kommunalstämma eller kommunalfullmäktige fattat beslut om sådant arvode gäller i övrigt vad i gällande kommunalförfattning är stadgat angående arvode till ordförande i kommunalnämnd.

Protokollet — — — fattats.

Protokollet — — — slut.

Sedan protokoll för sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats, och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag anslag

gjordes. Samtidigt skall ordföranden i betalt brev med allmänna posten tillställa varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan.

27 §.

För varje pensionsdistrikt skall finnas ett av pensionsstyrelsen förordnat ombud. Samma person må av pensionsstyrelsen förordnas till ombud för flera distrikt.

Ombud — — — meddelade.

Landsting — — — tillämpning.

31 §.

Pension utgår från och med den månad, under vilken rätt till pension inträtt, till och med den månad, varunder pensionstagaren avlidit eller pensionens indragning beslutats; dock att, om annan tidpunkt för pensionsrättens inträdande ej visas, rätten anses förvärvad, då pensionen sökes, samt att, även om pensionsrätten visas hava inträtt tidigare än i januari månad året näst före det pensionen sökes, rätten anses förvärvad först under nämnda januari månad.

Lag — — — pension.

Bilaga.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 6, 7, 14, 15, 23, 26, 27 och 31 §§
i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

6 §.

Pensions — — — belopp.

Därjämte — — — kronor.

Pensionstillägget — — — kronor.

Därjämte — — — erlagd.

Pensionsbelopp avrundas till närmaste sådant tal, att dess utbetalning i den ordning, 32 § stadgar, kan verkställas med ett för varje betalningstermin lika, å helt tiotal öre slutande belopp.

7 §.

Årsinkomst — — — tillkommer.

Där inkomst helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skall vid uppskattning av dessa förmånens årliga värde iakttagas, att, där naturaförmånerna räcka till full om än torftig försörjning, deras årliga värde ej må uppskattas till lägre belopp än 300 kronor för man och 280 kronor för kvinna, och att, där naturaförmånerna ej räcka till full försörjning, deras årliga värde uppskattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 50 kronor. Där uppskattningen ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställs densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

I — — — årsinkomst.

14 §.

För det i 13 § första stycket omförmälda ändamål skall varje år, sedan mantalslängden för kommunen blivit i stadgad ordning justerad, i stad, där magistrat finnes, av mantalsskrivningsförrättaren samt i övriga städer och å landsbygden av häradsskrivaren uppgöras förteckning

över de i längden upptagna personer, som vid årets början uppnått femton men icke sextiosex års ålder. I förteckningen, som uppgöres enligt fastställt formulär, angives för varje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad, varjämte för envar, som under nästföregående år varit undantagen från avgiftsplikt, anteckning göres härom.

Förteckningen — — — förteckningen.

Senast — — — innehåll.

Den — — — stycket.

De — — — pensionsbeloppet.

Sker — — — erlagda.

För — — — avgiftspliktige.

Med undantag för de fall, då i sammanhang med förordnande på grund av 13 § sista stycket särskild föreskrift kan komma att meddelas, skall kommunens uppbördsmyndighet före utgången av juli månad till kronouppbördsmyndigheten insända den ovannämnda förteckningen, försedd med uppgift om den avgift eller del därav, som av avgiftspliktig erlagts och enligt vad ovan stadgats må tagas i beräkning vid bestämmande av pensions belopp.

Där — — — stadgas.

Närmare — — — Konungen.

15 §.

För verkställande av uppbörd, som i 13 § andra stycket omförmäles, skall av vederbörande taxeringsnämnd i taxeringslängden för året och den i 14 § omnämnda förteckningen angående varje avgiftspliktig antecknas beloppet av den avgift, som enligt förstberörda lagrum skall av honom i sammanhang med kronouppbörden erläggas.

Pensionsavgift, varom i 13 § andra och tredje styckena förmäles, må kunna av avgiftspliktig särskilt erläggas. Närmare bestämmelser härom meddelas av Konungen.

Pensionsavgift — — — stycket.

Den ovannämnda förteckningen skall av kronouppbördsmyndigheten förses med uppgift om de för nästföregående år enligt denna § erlagda och indrivna pensionsavgifter samt därefter varje år före den 1 september genom samma myndighet insändas till pensionsstyrelsen.

23 §.

Pensionsnämnd — — — underrättas.

Suppleanten för ordföranden äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten.

Ordföranden, dennes suppleant och ledamöterna äga, därest av vederbörande kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dessa eller i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga sådant beslutas, att av kommunens medel åtnjuta dels traktamentsersättning under såväl sammanträdes- som resedagar med högst fyra kronor om dagen, dels ock, då de icke äro bosatta å den ort, där nämnden sammanträder, samt då skjuts, järnväg eller ångfartyg för resa till och från sammanträdesorten verkligen begagnats, resekostnadsersättning med högst lega för skjuts efter en häst eller för båt-skjuts eller utgift för II klass å järnväg eller för salongsplats å ångfartyg.

26 §.

Pensionsnämnds — — — handlingar.

Ordföranden äger av kommunen tillgodonjuta gottgörelse för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, såsom skrivmaterialier, postporto och skrivarehjälp. Äro de ordföranden åliggande göromålen synnerligen omfattande, äger kommunen, i den mån en dylik utgift för densamma ej må anses alltför betungande, därjämte tilldela honom skäligt arvode. Beslut om sådant arvode fattas å landet av kommunalstämma eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dessa och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Rörande av kommunalstämma eller kommunalfullmäktige fattat beslut om sådant arvode gäller i övrigt vad i gällande kommunalförfattning är stadgat angående arvode till ordförande i kommunalnämnd.

Protokollet — — — fattats.

Protokollet — — — slut.

Sedan protokoll för sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats, och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag anslag gjordes. Samtidigt skall ordföranden i betalt brev med allmänna posten tillställa varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan.

27 §.

För varje pensionsdistrikt skall finnas ett av pensionsstyrelsen förordnat ombud. Samma person må av pensionsstyrelsen förordnas till ombud för flera distrikt.

Ombud — — — meddelade.

Landsting — — — tillämpning.

31 §.

Pension utgår från och med den månad, under vilken rätt till pension inträtt, till och med den månad, varunder pensionstagaren avlidit eller pensionens indragning beslutats; dock att, om annan tidpunkt för pensionsrättens inträdande ej visas, rätten anses förvärvad, då pensionen sökes, samt att, även om pensionsrätten visas hava inträtt tidigare än i januari månad året näst före det pensionen sökes, rätten anses förvärvad först under nämnda januari månad.

Lag — — — pension.

Denna lag träder genast i kraft.

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd onsdagen den 18 februari 1914.

Närvarande:

Justitieråden THOMASSON,
SVEDELIUS,
Regeringsrådet THULIN,
Justitierådet friherre LEIJONHUFVUD.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 januari 1914, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, infordras över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 14, 15, 23, 26, 27 och 31 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av extra ledamoten i pensionsstyrelsen Hugo Elliot.

Lagrådet yttrade vid nedanangivna paragrafer i förslaget:

6 §.

Det föreslagna nya stycket lämnar icke besked, huruvida för det fall att avrundning skall ske beträffande pension, som uppkommit genom sammanläggning av avgiftspension och pensionstillägg, ökning respektive minskning skall göras i den ena eller den andra av dessa faktorer eller i båda. Bestämmelse därutinnan lär icke kunna umbäras, och synes den naturligaste lösningen vara, att man härvidlag endast tager hänsyn till pensionstillägget.

14 och 15 §§.

Den i första stycket av 14 § föreslagna ändring hänför sig, enligt departementschefens yttrande, till de förslag angående fögderiförvaltningens omorganisation och till ny mantalsskrivningsförordning, vilka äro utarbetade. Även om ändringen låte väl förena sig med dessa förslag, saknas i varje fall visshet om vilket innehåll lagstiftningen å omförmälda område slutligen får. I avvaktan härpå synes böra anstå med en ändring, som grundar sig å sådan lagstiftning och som för nuvarande förhållanden givetvis innebär en oegentlighet i avfattningen.

De ändringar, som i övrigt på hemställen av pensionsstyrelsen föreslagits uti ifrågavarande paragrafer, avse dels att möjliggöra tillämpningen av 13 § tredje stycket utan vidtagande av ändring i gällande förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, dels ock förenkling i fråga om uppgifter till pensionsstyrelsen om erlagda pensionsavgifter. Beträffande förstnämnda ändringsförslag framgår icke med tydlighet av pensionsstyrelsens i departementschefens yttrande intagna promemoria, huru pensionsstyrelsen i avsedda fallet tänkt sig anordningen skola genomföras. I promemorian uttalas, att om hänvisningen i 15 § första stycket till tredje stycket i 13 § utginge, därav skulle följa, att den i 14 § omförmälda förteckningen komme att tjänstgöra såsom debiteringslängd för uppbörden av trekronors-avgifterna, även då uppbörden av dessa avgifter verkställdes i samband med kronouppbörden. Något stadgande om insändande av förteckningen till kronouppbördsmyndigheten för sådant ändamål föreslås dock icke. Av berörda uttalande om förteckningens användande såsom debiteringslängd torde man emellertid kunna sluta, att pensionsstyrelsen icke avsett, att lagen skulle helt lämna åsido, huru det skulle förfaras med uppbörden enligt 13 § tredje stycket, och att man därvidlag skulle vara hänvisad allenast till föreskrifter av Konungen i sammanhang med förordnande enligt sistnämnda lagrum.

Genom ändringsförslagen hava ifrågavarande paragrafer, vilka visserligen redan förut icke haft önskvärd tydlighet, jämväl blivit än oklarare. I ett hänseende innebär förslaget en oriktighet, då nämligen i första stycket av 15 § intagits föreskrift, att för verkställande av uppbörd, som omförmäles i 13 § andra stycket, taxeringsnämnden skall anteckna beloppet av pensionsavgift, som där avses, i den i 14 § omnämnda förteckningen. Med sådan uppbörd skall förteckningen enligt förslaget icke hava något att skaffa.

Lagrådet har ansett sig icke böra stanna vid att hemställa om rättande av berörda oriktiga stadgande. Den oklarhet och ofullständighet, som, på sätt ovan anmärkts, vidlåda dessa båda paragrafer, synas påkalla en mera grundlig omarbetning, därvid man bör tillse, att tydliga bestämmelser givas för de olika fall, som kunna vara förhanden, samt att onödigt besvär undvikas. Enligt förslaget och det för år 1914 fastställda formuläret till förteckningen är avsett, att taxeringsnämnden skall i förteckningen införa ej endast trekronors-avgifterna utan även den pensionsavgift avgiftspliktig må hava att därutöver erlagga. Sedan sådan förteckning uppgjorts, synes olika förfaringssätt böra iakttagas allt eftersom trekronors-avgifterna skola uppbäras inom kommunen eller i samband med kronouppbörd på grund av särskilt förordnande. För sistnämnda händelse synes kunna föreskrivas, att förteckningen av taxeringsnämnden sändes samtidigt med taxeringslängden till kronouppbördsmyndigheten för att läggas till grund för debitering och uppbörd av samtliga pensionsavgifter. Att införa avgifterna å 2, 5 eller 10 kronor i taxeringslängden skulle uppenbarligen vara en onödig omgång. Är åter uppbörden delad mellan den kommunala uppbördsmyndigheten och kronans, lära sistnämnda pensionsavgifter böra införas i taxeringslängden, vilken då kommer att ligga till grund för deras uppbärande. Förteckningen stannar tillsvidare kvar inom kommunen för att, sedan tiden för den kommunala uppbörden gått till ända, överlämnas till kronouppbördsmyndigheten. Från denna ensam ingå behöriga uppgifter till pensionsstyrelsen enligt det föreslagna enklare systemet. Vid en uppställning av innehållet i 14 och 15 §§ på antytt sätt bör ingressen i 14 § om det angivna ändamålet med förteckningens upprättande utgå; denna ingress är för övrigt redan med paragrafens nuvarande innehåll icke fullt riktig.

Därest omarbetning i den av lagrådet förordade omfattning anses icke böra äga rum, synes annan utväg icke stå till buds än att åt Konungen överlämnas att i det fall, som avses i 13 § tredje stycket, angående uppbördsförfarandet meddela uttömmande föreskrifter.

26 §.

Med avseende å den i andra stycket av denna paragraf föreslagna ändring har det synts lagrådet anmärkningsvärt, att underställning av beslut om arvode till ordförande i pensionsnämnd föreskrivits allenast då beslut därom fattats av kommunalstämma eller kommunalfullmäktige. Då skäl ej torde föreligga att i detta hänseende göra skillnad mellan

land och stad, hemställer lagrådet att — med beaktande av de särskilda bestämmelser, som gälla för beslut av stadsfullmäktige i Stockholm — jämväl i fråga om beslut av stadsfullmäktige eller av allmän rådstuga stadgas skyldighet att underställa detsamma Konungens befallningshavandes prövning.

Men även i ett annat avseende har det syntts lagrådet tveksamt, huruvida förslaget bör bibehållas oförändrat. Ordföranden skulle utan vidare vara berättigad till gottgörelse av kommunen för honom åsamkade kostnader, såsom för skrivmaterialier, postporto och skrivarehjälp. Endast i fråga om arvode skulle beslut av den kommunala myndigheten erfordras och underställning äga rum. Enligt de genom lagen den 13 juni 1913 gjorda ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet föreskrives, att gottgörelse åt kommunalnämndens ordförande för åsamkade kostnader för skrivmaterialier, postporto samt skrivare- och räkenskaphjälp skall bero på sådant beslut, och att underställning skall ske beträffande såväl detta beslut som beslut om arvode för det med uppdraget förenade besvär. Av departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet vid lagens framläggande inhämtas, att prövningsrätten ansetts böra omfatta beslut om anslag ej endast till arvode utan även till kostnadsersättning av det skäl, att kommunen borde hava frihet att antingen anslå särskilda belopp dels till arvode, dels ock till gottgörelse för nämnda kostnader eller endast ett belopp, innefattande såväl arvode som kostnadsersättning. Det låter visserligen icke förneka sig, att i viss mån ordföranden i pensionsnämnd intager gent emot kommunen en ställning, som ej är lika med den av kommunen valde kommunalnämndsordförandens. Men denna olikhet synes dock icke med nödvändighet hindra, att i det avseende varom nu är fråga likställighet dem emellan åvägabringas. I själva verket måste det erbjuda stora svårigheter att från varandra med noggrannhet skilja kostnader för skrivarehjälp och arvode för det med uppdraget förenade besvär. De direkta kostnader, som kunna för ordföranden uppkomma för skrivmaterialier och postporto, lära knappast vara avsevärda, om man beaktar, att formulärtryck i stor utsträckning helt visst kommer att gratis tillhandahållas honom och fribrevsrätt väl kan antagas bliva honom tillerkänd. Om man ifråga om underställning håller i sär arvodet och kostnadsersättningen, skulle det lätteligen kunna inträffa, att ehuru ett tilldelat arvode varit avsett att jämväl gottgöra skrivarehjälp, ordföranden uppbar detta arvode men sedermera gör anspråk på ersättning för dylik hjälp, som han styrker sig hava betalt. Vid en sådan anordning vore väl ock uteslutet, att Konungens befallningshavande kunde godkänna ett underställt beslut av

t. ex. det innehåll, att kommunen såsom ersättning för besvär och kostnader anslagit ett visst belopp åt ordföranden; denne skulle ju för kostnadernas ersättande icke vara inskränkt till kommunens anslag utan kunna kräva ytterligare belopp, som han visade sig hava utgivit. Det synes därför lagrådet lämpligast att uti ifrågavarande avseende i allo likställa ordförande i pensionsnämnd med ordförande i kommunalnämnd. Härav bleve ock en följd, att icke några rättegångar om kostnadsersättning kunde ifrågakomma.

27 §.

Då denna paragraf i sin nuvarande lydelse bereder pensionsstyrelsen lika vidsträckt befogenhet att förordna samma person att vara ombud i flera pensionsdistrikt, som den föreslagna ändringen skulle kunna medföra, synes denna såsom fullständigt onödig icke böra vidtagas.

31 §.

Den föreslagna ändringen att pension skall utgå från och med den månad, under vilken rätt till pension inträtt, skulle enligt pensionsstyrelsens yttrande i förut omförmälda promemoria åsamka det allmänna utgifter till ingalunda obetydliga belopp. Då ändringen icke kan medföra någon minskning i besväret med avseende å annan utbetalning av pensionsbelopp än den första gången förekommande och denna minskning enligt lagrådets mening helt visst icke motsvarar den ökade utgiften, vill lagrådet ifrågasätta, huruvida ändringen, för vilken ur rättslig synpunkt icke läser kunna anföras något skäl, bör genomföras.

Mot förslaget att stadga en tid, från vilken pension tidigast får utgå, även om invaliditet visas hava dessförinnan inträtt, har lagrådet så vitt angår de normala förhållandena icke något att erinra. Men tillämpning av en sådan bestämmelse i fråga om pension enligt 37 § tredje stycket synes lagrådet icke böra äga rum. De skäl, som föranlett förslaget i denna del, hava icke giltighet beträffande dylik pension. Förslaget inbjuder fastmera till ett sådant förfaringssätt, som man eljest därigenom velat förekomma. Då det procenttal, varefter pensionen beräknas, stiger år från år till och med år 1919, blir understödet större ju senare under tiden invaliditeten inträder. Genom den nu föreslagna gränsen har möjlighet öppnats att genom dröjsmål med ansökan om pension efter det invaliditeten i verkligheten inträtt skaffa sig högre pension, något som, helst när det gäller helt unga invalider, kan medföra

betydligt ökade utgifter för stat och kommun. Lagrådet hemställer för-
denskull, att i 37 § införes bestämmelse, varigenom tillämpning av det före-
slagna stadgandet uteslutes beträffande fall, som avses i tredje stycket
av samma paragraf.

Ur protokollet

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 maj 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 3 september 1912 lämnat bemyndigande tillkallade dåvarande statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet tre sakkunniga personer för verkställande av utredning, huruvida och i så fall under vilka villkor en höjning av de till avskedat manskap vid armén och flottan från Vadstena krigsmanshuskassa och flottans pensionskassa utgående underhåll och pensioner kunde anses böra äga rum. Dessa sakkunniga hava nu efter fullgjort uppdrag avlämnat dels med skrivelse den 9 december 1913 till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet utredning och förslag i fråga om höjning av underhåll och pensioner till avskedat manskap vid armén och dels med skrivelse den 20 april 1914 till statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet utredning och förslag i fråga om höjning av underhåll och pensioner till avskedat, indelt manskap vid marinen.

Tilkallande
av sakkunniga.

Över det förra förslaget hava särskilda underdåniga utlåtanden i början av innevarande år avgivits av direktionen över arméns pensionskassa, arméförvaltningen, statskontoret och pensionsstyrelsen. Över det senare förslaget har ännu icke någon myndighet yttrat sig.

De sakkunnigas utredning rörande understöd till avskedad manskap vid armén.

Vad till en början angår förslaget om höjda pensioner till avskedad manskap vid armén hava de sakkunniga erinrat, att de offentliga kassor, från vilka underhåll eller pensioner utgå till sådant manskap, äro Vadstena krigsmanshuskassa och Invalidhusfonden. Understödstagarna från krigsmanshuskassan äro indelade i fyra klasser. Underhållen därifrån utgå i första klassen med 100 eller 72 kronor, i andra klassen med 48 kronor, i tredje klassen med 36 eller 24 kronor och i fjärde klassen med 24 eller 15 kronor, allt för år räknat. Till vilken klass, en understödstagare skall hänföras, och vilket belopp han skall åtnjuta inom en viss klass, beror på hans ålder, tiden för hans avskedstagande, om han ådragit sig skada i tjänsten m. fl. omständigheter. Alla underhållstagare, som uppnått 50 års ålder, åtnjuta dessutom till sina utgående gratial ett tillägg av 25 kronor årligen, vilket tillägg likaledes, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, kan tillgodokomma även yngre krigsmän, som på grund av kroppsskada fått underhåll sig tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa. Före detta korpraler och vice korpraler, som äro därtill berättigade, åtnjuta utöver gratialet ett tillägg med respektive 24 och 12 kronor.

Från Invalidhusfonden utgå understöd åt avskedade krigsmän dels i form av årliga gratifikationer, dels såsom svärds- och svärdsmedalj-pensioner. Gratifikationerna utgå med växlande belopp, från och med 15 till och med 300 kronor årligen. År 1912 utdelades gratifikationer till 4,165 man, som tillhört armén. Av dessa erhöilo 3,273 man 15 kronor, 599 man 20 kronor, 229 man 25 kronor och 55 man 30 kronor. Endast de återstående, 9 man, erhöilo i gratifikation över 30 kronor var. Det övertvägande flertalet av dessa understödstagare åtnjöt jämväl underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. — Svärdspensionen utgör 45 kronor och svärdsmedalj-pensionen 15 kronor. Pensionärernas antal utgör numera: svärdsmän 284, varav 232 för armén och 52 för flottan, samt svärdsmedaljörer 550, gemensamt för armén och flottan.

Vid 1913 års ingång utgingo underhållen från Vadstena krigsmanshuskassa, inberäknat korprals- och vicekorprals- samt 25-kronors-tilläggen, med sammanlagt 809,462 kronor, fördelat på 12,963 underhållstagare. Av dessa åtnjöto 8,403 man eller ungefär 2/3 av hela antalet i årligt underhåll högst 61 kronor och av dessa hade 5,157 ej ens 50 kronor i

årsunderhåll. Mindre än 75 kronor om året uppburo 11,060 före detta soldater. 100—149 kronor (maximum) om året åtnjöto 134 man.

De sakkunniga hava nu funnit, att de sålunda utgående underhållen äro för knappt tillmätta för vår tid med dess starkt sjunkande penningvärde. Enligt de sakkunnigas mening borde därför åtgärder vidtagas för förbättrande av de gamla soldaternas ekonomiska ställning. De sakkunniga hava tänkt sig, att detta skulle åvägabringas dels genom en höjning av de utgående underhållsbeloppen och dels med tillhjälp av folkpensioneringen.

Till belysande av folkpensioneringens betydelse för nu ifrågavarande understödstagare lämnas här följande uppgifter, hämtade från de sakkunnigas utredning.

Antalet underhållstagare från Vadstena krigsmanshuskassa, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år och som således enligt 37 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 ej få någon nytta av folkpensioneringen, utgör 5,446 man eller ungefär 45 % av hela antalet. Övriga nuvarande underhållstagare kunna däremot bliva delaktiga av pensioneringen. Den avgiftspension, de komma att erhålla, kan dock i allmänhet ej bliva stor, då nästan samtliga redan uppnått 45 års ålder. Med säkerhet kan väl antagas, att de till största delen såsom i allmänhet jordbruksarbetare tillhöra lägsta klassen av inkomstagare och alltså erlægga i årsavgift 3 kronor. Avgiftspensionen kommer för dem, som äro fyllda 45 år vid lagens ikraftträdande, att utgöra 20 % av sammanlagda pensionsavgifterna. Högsta avgiftspension för nuvarande gratialister kan alltså utgöra 12 kronor 60 öre — 20 % av 21 årsavgifter à 3 kronor — och detta belopp erhålles endast av ett ringa fåtal, medan det stora flertalet får ännu mindre. Avgiftspensionen blir följaktligen enligt de sakkunnigas mening av så ringa betydelse, att den nästan kan lämnas utan avseende vid beräkandet av det understöd, gratialisterna kunna få.

Pensionstillägget eller understödet skulle däremot bliva av stor betydelse. Man kan nämligen med största säkerhet antaga, att de före detta soldater, som uppnått 67 års ålder, till övervägande antal äro arbetsinvalida i den mening lagen fordrar och att de således skulle vara berättigade till pensionstillägg senast vid denna ålder. Av de till omkring 8,100 uppgående, den 1 januari 1913 levande gratialister, som kunde komma i åtnjutande av pensionstillägg eller understöd, voro emellertid 2,180 födda under åren 1847—1851 och fyllde alltså 67 år under övergångsåren 1914—1918. Dessa gratialister kunde således ej erhålla mer än respektive 50, 60, 70, 80 och 90 % av det pensionstillägg eller understöd, dem annars till-

kommit. Endast omkring 5,320 av de nuvarande underhållstagarna kunde alltså erhålla fullt pensionstillägg.

Av det den 1 januari 1913 i tjänst varande manskapet, 3,803 man, bliva alla delaktiga av pensionsförsäkringen. Samtliga få dock sina avgiftspensioner beräknade efter lägre procent än de normala 30 %, då de nått en ålder överstigande 25 år den 1 januari 1914. 12 man, födda åren 1884 och 1885, få den sålunda sänkt till 27,5 %, 783 man till 25 %, 1,707 man till 22,5 % och återstående 1,301 man till 20 %. Under förutsättning, att alla tillhöra lägsta pensionsklassen, skulle den högsta avgiftspension, någon kan uppnå, alltså bliva 31 kronor 35 öre eller 27,5 % av 38 årsavgifter à 3 kronor, medan flertalet erhåller lägre belopp. Pensionstillägg skulle alla nu i tjänst varande kunna komma i åtnjutande av.

Av sammanlagda antalet före detta och i tjänst varande indelta soldater den 1 januari 1913 eller 16,766 man skulle ungefär 11,000 man kunna bliva delaktiga av folkpensioneringen. Dessa 11,000 drabbas dock samtliga av de inskränkningar i pensionsrätten, som stadgats under övergångsåren.

I detta sammanhang anföras de sakkunniga följande:

»De fördelar, lagen om allmän pensionsförsäkring bereder, tillkomma som bekant varje svensk man, utan att direkt hava tjänat staten. Det måste därför synas fullt berättigat, att den medborgare, som direkt tjänat staten, och detta en längre tid, som erkänsla härför också av staten beredes någon förmån på ålderdomen utöver vad som tillkommer alla och en var.

I överensstämmelse härmed och såsom förut erinrats synes det oss rätt och billigt, att det indelta manskapet efter slutad tjänstetid av staten erhåller ett årligt understöd som erkänsla för troget arbete och ett understöd av den betydelse, att det kan hjälpa dem till en någorlunda sorgfri tillvaro på ålderdomen.

Enligt nu gällande bestämmelser utgå ju också till avskedad manskap, som uppfyllt därför stadgade villkor, underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Dessa underhåll äro emellertid, som vi redan påvisat, alldeles otillräckliga. Även med de fördelar pensionslagen tillförsäkrar dem av gratialisterna, som kunna bliva av desamma delaktiga, uppnå de ej ett sammanlagt understödsbelopp tillräckligt att skydda dem för nöden. Folkpensioneringens förmåner tillfalla nämligen ej i sin fulla utsträckning dem, som redan nu nått en mognare ålder, enär den först från och med år 1964 kan anses fullt genomförd, och vid den tiden torde blott få, om ens någon av gratialisterna finnas i livet.

Arméns indelta manskap kan alltså ej helt komma i åtnjutande av folkpensioneringens olika förmåner, vilka äro beräknade att, när de utgå fullt, utgöra vad som ansetts behöfligt för nödtorftig försörjning. Då avgiftspensionerna för de flesta gratialisterna, som vi förut visat, måste bliva av ringa betydelse, bliver det väsentliga alltså pensions-tillägget eller understödet. Dettas ursprungliga belopp skall emellertid enligt bestämmelserna minskas allt efter den inkomst, pensionstagaren åtnjuter.

Enligt ålderdomsförsäkringskommitténs beräkningar skulle fördelarna av den fullt genomförda folkpensioneringen motsvara vad som erfordrades för att skydda en man mot behovet av fattigvård eller eljest mot nöden. Kommittén uttalade emellertid i sitt betänkande den åsikten, att under första tiden av försäkringens verksamhet, innan pensionsavgifter till beräknat antal erlagts, pensionerna i de flesta fall skulle bliva otillräckliga för ernående av det med försäkringen avsedda ändamålet, varför kommunerna borde äga rätt att under form av tillskott till pensionerna bevilja det ytterligare understöd, som i dylika fall kunde erfordras, dock högst 150 kronor. Detta förslag om kommunernas tillskott upptogs i Kungl. Maj:ts proposition, men uteslöts dock ur lagen, ehuru det av riksdagen erkändes 'värt uppmärksamhet'. Det framgår emellertid av kommitténs förslag, att man ansett ett tillskott till pensionerna behöfligt första tiden och även att ett dylikt tillskott kunde givas utan att få form av fattigunderstöd.

Därest ej pensionstillägget eller understödet enligt lagens bestämmelser skulle undergå minskning allt efter den inkomst, en pensions-tagare åtnjuter, skulle det från Vadstena krigsmanshuskassa till f. d. soldater utgående underhållet, om det utgjorde ett tillräckligt belopp, utgöra lämpligt tillskott till den pension, som enligt folkpensioneringslagen kan tillkomma gratialisterna. För att pensionstillägg eller understöd skulle kunna oförminskat utgå, erfordras emellertid att en bestämmelse utfärdas beträffande tillämpningen av § 7 i lag om folkpensionering i så måtto, att vid beräkningen av pensionstillägg eller understöd till underhållstagare från Vadstena krigsmanshuskassa avdrag ej må ske för den inkomst, som utgöres av från denna kassa utgående underhåll.

Liknande undantag synas oss även böra göras för gratifikationer från Invalidhusfonden, då dessa med högst få undantag utdelas i sammanhang med gratial från Vadstena krigsmanshuskassa.

I enlighet med bestämmelserna för indelningsverkets upphävande upphörde år 1901 rekryteringen av den personal, som kan komma i åtnjutande av ovan föreslagna undantagsbestämmelse. Av de gratialister, som funnos den 1 januari 1913, voro 7,537 i den ålder, att nämnda undantagsföreskrifter skulle kunna bliva å dem tillämpliga. Till denna kategori bör vidare hänföras i tjänst varande indelta, vilka den 1 januari 1913 utgjorde 3,803 man, då dessa eller åtminstone flertalet av dem i sin ordning kunna komma i åtnjutande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa. Med hänsyn till den minskning i dessa summor, som äger rum genom dödsfall eller eljest avgångna, kan man beräkna sammanlagda antalet av de gratialister, nuvarande och blivande, å vilka de föreslagna undantagsbestämmelserna skulle få tillämpning, till högst 11,000 man.

När vi, efter samråd med ålderdomsförsäkringskommitténs ordförande, tillåta oss föreslå ovan angivna undantagsbestämmelse från de allmänna principerna i lagen härutinnan, är det jämväl av det skäl, att gratialisterna, såsom utgörande en snart utdöende befolkningsgrupp, måste anses intaga en särskild ställning i förevarande avseende, vadan anledning näppeligen torde förefinnas, att därav skulle föranledas en utsträckning av liknande undantagsbestämmelse även till andra befolkningsgrupper.

Det tillskott från Vadstena krigsmanshuskassa, som utöver pensions-tillägget eller understödet bör tillkomma en gratialist vid 67 års ålder, hava vi funnit oss böra föreslå till 100 kronor. Någon ytterligare ökning av underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa efter den vid 60 års ålder föreslagna skulle alltså ej ifrågakomma. Tillsammans med ograverat pensionstillägg eller understöd, 150 kronor, jämte gratifikation av minst 15 kronor från Invalidhusfonden, skulle på detta sätt den f. d. soldaten, när förmågan att genom eget arbete försörja sig vid denna ålder anses hava upphört, erhålla ett sammanlagt understöd från staten av 265 kronor, vilket med den avgiftspension, han själv berett sig, skulle kunna vara tillräckligt att skydda honom för risken att falla fattigvården till last eller eljest mot den verkliga nöden.

Utan den av oss föreslagna undantagsbestämmelsen hade vi å andra sidan ej heller ansett oss kunna stanna vid ett högsta gratial av endast 100 kronor utan måst föreslå detta till ett åtskilligt högre belopp. Då emellertid dessa gratialister, såsom vi redan anført, beräknats bland dem, som falla under pensionslagens bestämmelser, och kostnaden för deras pensionering enligt samma lag redan ingår bland de av riksdagen be-

räknade utgifter, finnes ej något giltigt skäl att upptaga bland statsverkets utgifter en redan förut upptagen utgiftspost.»

De sakkunnigas utredning slutar med en hemställan, i huvudsak gående ut därpå, ett erforderliga åtgärder måtte vidtagas sålunda:

att nuvarande och blivande underhållstagare från Vadstena krigsmanshuskassa måtte komma i åtnjutande av ett förhöjt årligt underhållsbelopp vid fyllda 50 år till 75 kronor och vid fyllda 60 år till 100 kronor;

att vid inträffad invaliditet enligt lag om allmän pensionsförsäkring underhållstagare måtte åtnjuta utom till dem utgående gratial från Vadstena krigsmanshuskassa pensionstillägg eller understöd oavkortat;

att beträffande tillämpningen av 7 § i sistnämnda lag sådan bestämmelse måtte utfärdas, att de från Vadstena krigsmanshuskassa utgående underhållen liksom gratifikationerna från Invalidhusfonden icke måtte beräknas såsom årsinkomst;

att till underhållstagare, som den 1 januari 1914 uppnått 67 levnadsår, gratialet från Vadstena krigsmanshuskassa bestämdes till 200 kronor årligen, samt

att till underhållstagare, som drabbades av övergångsbestämmelserna i pensionsförsäkringslagen, underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa bestämdes till 125 kronor för dem, som äro födda år 1847, och till 110 kronor för dem, som äro födda år 1848.

Tillika hemställa de sakkunniga, bland annat, om anvisande av medel till bestridande av kostnaderna för de ökade underhållen.

Det framställda förslaget har tillstyrkts av direktionen över arméns pensionskassa och även arméförvaltningen har i huvudsak biträtt det samma. Sistnämnda ämbetsverk har särskilt framhållit, att ämbetsverket på grunder, som av de sakkunniga anförts, funne det billigt, att vid tillämpningen av 7 § i lagen om allmän pensionsförsäkring de från Vadstena krigsmanshuskassa utgående underhållen ävensom gratifikationer från Invalidhusfonden icke beräknades såsom årsinkomst.

Statskontoret har ansett, att de fördelar, som genom meranämnda lag beretts åldringar och arbetsinvalida, vore av den betydelse, att statskontoret för sin del icke kunde finna skäl föreligga att för dem bland gratialisterna från Vadstena krigsmanshuskassa, vilka därav bleve delaktiga, vidtaga någon förhöjning i deras gratial, under förutsättning dock att dessa gratialister, såsom de sakkunniga föreslagit, icke måtte på grund av innehavande gratial drabbas av det i 7 § av nämnda lag föreskrivna avdrag å pensionstillägget. Enligt bestämmelserna i omför-

De sakkunni-
gas förslag
rörande man-
skapet vid
armén

Utlåtanden
över förslaget.

Statskontoret.

mälda lag skulle under angivna förutsättning gratialist vid uppnådd ålder av 67 år eller dessförinnan vid inträdd varaktig oförmåga till arbete erhålla, förutom det pensionsbelopp, vartill han på grund av erlagda avgifter kunde vara berättigad, ett pensionstillägg av statsmedel till belopp av 150 kronor jämte förhöjning därav i förhållande till erlagda avgifter. Även om de belopp, som avpassades efter de erlagda avgifterna, icke torde under den närmaste tiden bliva av någon större betydelse för gratialisten, syntes dock vad som sålunda erhöles i pensionstillägg tillika med gratialet och i förekommande fall gratifikation från Invalidshusfonden tillhoppa utgöra ett nöjaktigt underhåll.

Statskontoret hemställer alltså, att det av de sakkunniga framlagda förslaget i fråga om tillämpningen av 7 § pensionsförsäkringslagen måtte bifallas, men föreslår i övrigt vissa jämkningar i de sakkunnigas förslag, gående i huvudsak ut på en nedsättning i de av de sakkunniga förordade gratialens storlek.

Pensions-
styrelsen.

Uti sitt utlåtande över de sakkunnigas förslag har pensionsstyrelsen framhållit, att den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen, att ifrågasvarande underhåll ej skulle räknas såsom inkomst vid beräkning av pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen, förutsatte en ändring i samma lag. Pensionsstyrelsen, som förklarade sig till fullo behjärta önskemålet att bereda ifrågasvarande grupp av statstjänare förbättrade pensionsförhållanden, ansåg sig dock böra ifrågasätta, huruvida den av de sakkunniga för berörda ändamåls vinnande föreslagna utvägen vore den lämpligaste. Härom anför pensionsstyrelsen följande:

»Principiellt riktigast vore att bestämma underhållen till sådana av vederbörandes ekonomiska ställning oberoende belopp, att någon särskild undantagsbestämmelse för de ekonomiskt vanlottade icke erfordrades. Om underhållen sattes för samtliga gratialister så stora, att även de invalider, som sakna andra inkomster, icke skulle bliva sämre ställda än enligt de sakkunnigas förslag, skulle emellertid kostnaden för staten bliva avsevärt större än den, vartill de sakkunnigas förslag föranleder. Uppenbarligen är det också en sådan kostnadsökning, som föranlett de sakkunniga att framlägga sitt förevarande förslag.

Emellertid innebär detta förslag, vilket, såsom redan nämnts, förutsätter en ändring av pensionsförsäkringslagen, en rubbning av de principer, varpå denna lag är byggd, och man kan såväl med anledning härav som med hänsyn till de konsekvenser, en dylik ändring kan tänkas medföra, ställa sig tveksam inför frågan om förslagets lämplighet.

Det vore därför önskvärt, om man på en annan väg än den av de sakkunniga valda kunde nå det resultat, som de sakkunniga åsyftat. Enligt pensionsstyrelsens mening skulle frågan kunna lösas på följande sätt:

Ifrågavarande underhåll räknas fortfarande till sådan inkomst, som avses i 6 § av pensionsförsäkringslagen. I de fall, då dylikt underhåll medför minskning i pensionstillägg eller understöd, utfylles underhållet till sådant belopp, att underhållstagaren erhåller samma totalinkomst, som han skulle hava uppnått, om underhållet icke räknats som inkomst. De underhållsbelopp, som av de sakkunniga föreslagits, gälla då för underhållstagare, så länge de ej, även om underhållen frånräknas vid inkomstberäkningen, kunna komma i åtnjutande av pensionstillägg eller understöd enligt pensionsförsäkringslagen. För dem åter, som komma eller, om underhållen frånräknas vid inkomstberäkningen, skulle komma i åtnjutande av pensionstillägg eller understöd, bestämmes gratialet till sådant belopp, att underhållstagaren i underhåll och pensionstillägg, resp. understöd, sammanlagt erhåller lika mycket som han skulle fått, om i enlighet med de sakkunnigas förslag underhållen icke räknades såsom inkomst.»

Pensionsstyrelsen medgiver visserligen, att för ett genomförande av dess förslag ytterligare årliga statsanslag till krigsmanshuskassan skulle erfordras utöver de av de sakkunniga beräknade, men framhåller tillika, att totalkostnaden för det allmänna skulle bli densamma som enligt de sakkunnigas förslag, enär den erforderliga ökningen i statsanslaget till krigsmanshuskassan motsvarades av en lika stor minskning i kostnaden för den allmänna pensionsförsäkringen, sådan denna kostnad skulle ställa sig enligt de sakkunnigas förslag.

Pensionsstyrelsen förklarar sig av ovan angivna skäl för sin del föredraga ett på angivet sätt modifierat förslag framför de sakkunnigas. Skulle det emellertid visa sig, att hinder skulle möta att ordna saken på sätt, som pensionsstyrelsen förordat, och måste, därest man icke valde den av de sakkunniga föreslagna utvägen att ändra pensionsförsäkringslagen, hela frågan förfalla, anser sig pensionsstyrelsen icke böra motsätta sig en lagändring. Enligt styrelsens förmenande borde dock denna ändring införas i övergångsbestämmelserna, så att därigenom uttryckligen betonades, att fråga vore allenast om en anordning av mera tillfällig natur, och vidare borde de särskilda kostnader, som vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag komma att drabba pensionsförsäkringen, gäldas av särskilt för detta ändamål anvisade medel.

De sakkunnigas utredning rörande understöd till avskedat manskap vid marinen.

Uti ovanberörda av de sakkunniga avgivna utredning och förslag i fråga om höjning av underhåll och pensioner till avskedat, indelt manskap vid marinen hava de sakkunniga meddelat, att marinens manskap uppbär pension eller understöd från två offentliga kassor: flottans pensionskassa och Invalidhusfonden.

Avskedade marinsoldater och båtsmän, som undfå pension från flottans pensionskassa, indelas i fem klasser med pensioner å respektive 100, 80, 54, 42 och 30 kronor. Till de tre första klasserna hänföras båtsmän och marinsoldater, som blivit under tjänsteutövning mer eller mindre svårt skadade. Till fjärde och femte klassen höra sådana båtsmän eller marinsoldater, som uppnått 55 års ålder och tjänat i 30 respektive 20 år, beräknat från 20 års ålder. Alla pensionerade båtsmän och marinsoldater, som uppnått 50 års ålder, åtnjuta dessutom ett tillägg till pensionerna av 25 kronor, vilket tillägg likaledes, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, kan tillgodokomma även yngre båtsmän, som på grund av kroppsskada fått pension sig tilldelad från flottans pensionskassa.

För pensioner och gratifikationer från Invalidhusfonden har redogörelse lämnats i det föregående. Här kan tilläggas, att under år 1912 utdelades från nämnda fond till avskedat manskap vid marinen sammanlagt 9,955 kronor, fördelade på 647 understödstagare. Av dessa erhöll det stora flertalet eller 616 allenast 15 kronor. Det högsta utbetalade understödet uppgick till 50 kronor.

Enligt de sakkunnigas utredning åtnjoto den 1 januari 1913 1,289 f. d. båtsmän och 8 f. d. marinsoldater pension genom flottans pensionskassa. Av hela antalet hade vid 1912 års utgång 856 man fyllt 67 år och de allra flesta eller 1,276 man hade högst 79 kronor i årligt understöd. Högst 67 kronor hade 1,130 man, därav 443 blott 55 kronor och 5 blott 54 kronor.

De sakkunnigas förslag rörande manskapet vid marinen.

Till förbättrande av jämväl dessa understödstagares ekonomiska ställning hava nu de sakkunniga hemställt, att erforderliga åtgärder måtte vidtagas sålunda,

att nu och framgent före 55 års ålder pensionsberättigade båtsmän och marinsoldater måtte komma i åtnjutande av ett förhöjt årligt pensionsbelopp vid fyllda 50 år av 75 kronor;

att nuvarande och blivande pensionstagare av båtsmän och marinsoldater måtte komma i åtnjutande av förhöjning i sina pensionsbelopp vid fyllda 55 år till 75 kronor och vid fyllda 60 år till 100 kronor;

att vid inträffad invaliditet enligt lag om allmän pensionsförsäkring pensionsberättigade båtsmän eller marinsoldater måtte åtnjuta, utom till

dem utgående pension genom flottans pensionskassa, pensionstillägg eller understöd enligt nämnda lag oavkortat;

att beträffande tillämpningen av samma lag sådan bestämmelse utfärdades, att de genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän eller marinsoldater utgående pensionerna liksom gratifikationerna från Invalidhusfonden icke skulle beräknas såsom årsinkomst;

att genom flottans pensionskassa utgående pension till avskedad båtsman eller marinsoldat, som den 1 januari 1914 uppnått 67 levnadsår, bestämdes till 200 kronor årligen; samt

att för sådana pensionsberättigade båtsmän och marinsoldater, som drabbades av övergångsbestämmelserna i pensionsförsäkringslagen, pensionen genom flottans pensionskassa bestämdes till 125 kronor för dem, som äro födda år 1847, och till 110 kronor för dem, som äro födda år 1848.

Även här hemställa de sakkunniga, bland annat, om anvisande av ytterligare medel till bestridande av kostnaderna för de ökade pensionerna.

Av de sakkunnigas utredning torde med tydlighet framgå, att åtgärder böra vidtagas för att bereda avskedat manskap vid armén och marinen förbättring i deras pensioner, och har jag inhämtat av cheferna för de båda försvarsdepartementen, att de hava för avsikt att i den närmaste framtiden hos Kungl. Maj:t göra framställning om avlåtande av proposition till riksdagen i sådant syfte. I vilken utsträckning de sakkunnigas förslag kommer att därvid följas, därom är jag icke nu i tillfälle att yttra mig. Den av pensionsstyrelsen föreslagna modifikationen i de sakkunnigas förslag kommer emellertid säkerligen icke att godtagas. Ett bifall till pensionsstyrelsens förslag skulle nämligen nödvändiggöra, att högst betydliga anslag måste av riksdagen äskas för åstadkommande av erforderliga pensionsförhöjningar.

Departements-
chefen.

I likhet med cheferna för nyssnämnda departement kan jag icke finna det annat än praktiskt och ändamålsenligt för vinnande i någon mån av det nu eftersträfvade målet att i enlighet med de sakkunnigas förslag utfärda en lagbestämmelse av innehåll att såsom årsinkomst enligt 6 § pensionsförsäkringslagen, jämförd med 7 § samma lag, icke skulle räknas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, genom flottans pensionskassa utgående pensioner till avskedade båtsmän och marinsoldater samt gratifikationer och pensioner från Invalidhusfonden. Den omständigheten, att en person är i åtnjutande av underhåll, pension eller gratifika-

tion av omförmälda beskaften, skulle då icke försaka något som helst avdrag å det pensionstillägg eller understöd, vartill han enligt pensionsförsäkringslagen eljest må vara berättigad.

En lagändring av nu ifrågasatt innehåll skulle givetvis hava till följd ökning av de för pensionsförsäkringen beräknade kostnaderna. Pensionsstyrelsen, som förutsett detta, har ock ansett, att, om de sakkunnigas förslag härutinnan vunne bifall, dessa ökade kostnader borde gäldas av särskilt för ändamålet anvisade medel. Enligt hos pensionsstyrelsen gjorda beräkningar skulle kostnadsökningen icke komma att överstiga år 1914 8,000 kronor, år 1915 12,000 kronor, år 1918 25,000 kronor, år 1923 84,000 kronor, år 1933 142,000 kronor och år 1943 103,000 kronor. Dessa belopp, som visserligen äro uträknade endast med hänsyn till manskapet vid armén, torde emellertid i förhållande till hela pensionsförsäkringskostnaden vara alltför obetydliga för att påkalla anvisande av särskilda medel för ändamålet.

Någon fara för att ett undantagsstadgande av nu ifrågavarande beskaften skulle medföra några för pensionsförsäkringen i ekonomiskt avseende farliga konsekvenser torde knappast vara för handen. De sakkunniga hava i detta hänseende med fullt skäl framhållit, att nu ifrågavarande understödstagare utgöra en snart utdöende befolkningsgrupp, som intager en alldeles särskild ställning i förevarande avseende. Anledning torde därför näppeligen föreligga, att andra befolkningsgrupper kunna framkomma med berättigade krav på att jämväl komma i åtnjutande av en undantagsbestämmelse liknande den nu ifrågasatta.

Den nu av mig föreslagna lagändringen synes böra träda i kraft den 1 januari 1915. För dem av ifrågavarande understödstagare eller deras hustrur, som före lagändringens ikraftträdande tillerkänts understöd enligt pensionsförsäkringslagen och för vilka vid understödsbeloppets bestämmande hänsyn alltså tagits till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, pension genom flottans pensionskassa eller gratifikation från Invalidhusfonden, står det alltid öppet att i den ordning, pensionsförsäkringslagen föreskriver, söka ökning av understödet.

Departementschefen uppläste härefter ett inom departementet utarbetat förslag till lag om tillägg till 37 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte, för det ändamål 87 § regeringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bilaga.

Förslag

till

Lag**om tillägg till 37 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.**

Härigenom förordnas, att till 37 § i lagen om allmän pensionsförsäkring skall fogas ett tillägg av följande lydelse:

Såsom årsinkomst enligt 6 §, jämförd med 7 §, skall icke räknas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, genom flottans pensionskassa utgående pensioner till avskedade båtsmän och marinsoldater samt gratifikationer och pensioner från Invalidhusfonden.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1915.

*Utdrag ur protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen
den 5 juni 1914.*

Närvarande:

Justitieråden THOMASSON,
SVEDELIUS,
Regeringsrådet THULIN,
Justitierådet friherre LEIJONHUFVUD.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 1 maj 1914, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas över upprättat förslag till lag om tillägg till 37 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av extra ledamoten i pensionsstyrelsen Hugo Elliot.

Lagrådet yttrade:

I fråga om det remitterade förslagets innebörd måste beaktas, att de pensionstillägg och understöd, som skola utgå enligt pensionsförsäkringslagen, gäldas till en del av staten och till en del av kommunerna. Den förhöjning i pensionstillägg eller understöd, som förslagets antagande skulle medföra beträffande en invalid av ifrågavarande slag, komme alltså att delvis falla vederbörande kommun till last. Såsom av de sakkunniga framhållits, är det här fråga om medborgare, som direkt tjänat staten. Men skall av sådan anledning beredas dem någon förmån på ålderdomen utöver vad som tillkommer alla, lärer staten bära direkt bestrida kostnaden härför och icke utgifter för sådant ändamål påläggas kommunerna.

Lagrådet kan fördenskull icke tillstyrka förslagets antagande. Vill man för åstadkommande av den förmån, som anses bära tilldelas om-

förmälda statstjänare, begagna sig av de former, pensionsförsäkringslagen med den föreslagna ändringen erbjuder, synes detta icke böra ske annorledes än i samband med sådan ändring av nämnda lag, att staten åtager sig alla de kostnader, som därigenom uppstå. En dylik tanke lärer väl pensionsstyrelsen hava velat uttrycka genom sitt yrkande att de särskilda kostnader, som vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag komma att drabba pensionsförsäkringen, böra gäldas av särskilt för detta ändamål anvisade medel.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 juni 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anmälde dels lagrådets den 18 februari 1914 avgivna utlåtande över det inom civildepartementet upprättade förslaget till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 14, 15, 23, 26, 27 och 31 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lagrådets den 5 innevarande juni avgivna utlåtande över det inom samma departement upprättade förslaget till lag om tillägg till 37 § i samma lag.

I anledning av de anmärkningar, som av lagrådet framställts emot förstnämnda förslag, anförde departementschefen följande:

»Med godkännande av lagrådets vid 6 § framställda anmärkning har jag låtit foga ett tillägg till denna § för att fastslå, att, om pensionsbelopp utgöres av dels avgiftspension och dels pensionstillägg, avrundningen skall verkställas å pensionstillägget.

Den i 9 § sista stycket föreslagna ändringen är endast av redaktionell natur och en följd av den verkställda omarbetningen av 14 och 15 §§.

Rörande den ändring, som i anslutning till upprättade förslag till fögderiförvaltningens omorganisation och till ny mantalsskrivningsförrättning föreslagits i 14 § första stycket, tillåter jag mig hänvisa till vad lagrådet därom anfört.

I likhet med lagrådet finner jag, att 14 och 15 §§ i sin nuvarande avfattning lida av en viss oklarhet, som ej i någon mån blivit avhjälpt genom de föreslagna ändringarna. En mera grundlig omarbetning av dessa båda paragrafer är därför önskvärd. Med ledning av vad lagrådet därutinnan framhållit har jag ock låtit omarbета paragraferna.

Med beaktande av lagrådets vid 26 § andra stycket gjorda hemställan att jämväl av stadsfullmäktige eller av allmän rådstuga fattade beslut om arvode till ordförande i pensionsnämnd böra underställas Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning, har jag låtit i paragrafen införa en allmän bestämmelse, att beslut om sådant arvode skall för underställning överlämnas till Kungl. Maj:ts befallningshavande samt att i fråga om denna ämbetsmyndighets prövning ävensom talan mot Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut vad i gällande kommunalförfattningar finnes stadgat angående underställning och besvär skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Vad lagrådet i övrigt anmärkt vid 26 § synes ej fullt befogat. Såsom lagrådet påpekat finnes en olikhet emellan den ställning gent emot kommunen, som intages av pensionsnämndsordföranden och av kommunalnämndsordföranden. Den förre är tillsatt av Kungl. Maj:ts befallningshavande för att i viss mån iakttaga det allmännas intresse, den senare åter har fått sitt uppdrag av kommunen. Har till ordförande i pensionsnämnd inom ett pensionsdistrikt utsetts en person, som av en eller annan anledning är misshaglig för de maktägande inom kommunen, skulle det kunna inträffa, att, om kommunalstämman hade att fatta beslut jämväl om gottgörelse till pensionsnämndsordföranden för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, stämman endast för att visa honom sitt misshag vägrade att bevilja honom sådan gottgörelse. Att något dylikt skulle kunna hända i fråga om en person, som av kommunen själv erhållit ett förtroendeuppdrag, är däremot knappast tänkbart. Det

synes därför vara fullgiltiga skäl för handen att i nu förevarande hänseende göra skillnad mellan en pensionsnämnds- och en kommunalnämndsordförande och det är säkerligen ej utan avsikt en sådan skillnad iakttagits i 26 § i pensionsförsäkringslagen och i 51 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Med hänsyn till den av lagrådet vid 27 § framställda anmärkningen torde skäl ej föreligga att vidhålla förslaget om ändring i samma paragraf.

Gentemot den föreslagna ändringen i 31 § att pension skall utgå från och med den månad, under vilken rätt till pension inträtt, har lagrådet invänt, att för en dylik ändring ur rättslig synpunkt något skäl icke skulle kunna anföras. Detta är visserligen sannt. Men då det ej torde kunna förnekas, att i ett synnerligen stort antal fall invaliditet i verkligheten inträder tidigare än vid den tidpunkt, då rätt till pension enligt lagens bestämmelser kommer att förvärfvas, samt då därjämte den föreslagna lagändringen uppenbarligen skulle medföra en viss arbetsbesparing för pensionsstyrelsen och postverket, torde fullgiltiga skäl icke vara för handen att i förevarande hänseende frånträda det av Kungl. Maj:t till lagrådet remitterade förslaget.

Lagrådet har utan tvivel fullt fog för sin anmärkning, att det i vissa fall skulle vara olämpligt att jämväl på de personer, som avses i 37 § tredje stycket, tillämpa det i 31 § föreslagna stadgandet om viss tid, från vilken pension tidigast skulle få utgå, även om rätt till pension visas hava dessförinnan inträtt. Den i 31 § åsyftade ändringen torde emellertid utan den av lagrådet påpekade olägenheten kunna tillämpas även på nyss omförmälda personer, om pension till dessa personer icke under några förhållanden finge utgå efter högre procentsats än den, som var gällande för år 1914 eller det senare år, under vilket vederbörande blivit invalid d. v. s. förvärvat rätt till pension. I anledning av lagrådets ifrågavarande anmärkning har jag därför dels underkastat 31 § en omredigering och dels uppgjort förslag till en tilläggsbestämmelse till 37 § av innehåll, att vad i paragrafens tredje stycke sägs skall äga tillämpning jämväl i fall, då på grund av bestämmelserna i 31 § pensionstillägget, understödet eller ökningen därav skall utgå från en senare tidpunkt än den, då rätten därtill inträtt. Genom ett sådant stadgande skulle helt visst invalida personer betagas lusten att dröja med inlämnandet av sina ansökningar: de kunde ju icke ge-

nom ett dröjsmål få pensionen att utgå efter högre procentsats och ut-satte sig dessutom för risken att gå förlustiga pensionen för ett eller annat år.»

I anledning av lagrådets utlåtande över förslaget till lag om tillägg till 37 § pensionsförsäkringslagen yttrade departementschefen följande:

»Lagrådet har ansett sig icke kunna tillstyrka förslagets antagande av det skäl, att kommunerna skulle komma att få vidkännas en del av den förhöjning i pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen, som genom ett bifall till lagförslaget skulle beredas avskedad manskap vid armén och marinen. Den del av dessa kostnader, som skulle falla på varje särskild kommun, bleve emellertid säkerligen så obetydlig, att den icke alls kan anses verka betungande, allra helst som gratialisterna genom den höjning av gratialen, som Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat föreslå riksdagen, jämte nu ifrågavarande höjning av dem tillkommande pensionstillägg eller understöd böra kunna undgå att anlita kommunens fattigvård. Därtill kommer, att dessa gratialister, som visserligen ägnat en del av sin tid och sina krafter åt statstjänst, likväl i allmänhet haft sin huvudsakliga sysselsättning och näring som jordbrukare.

För det fall att man ville för beredande av viss förmån åt gratialisterna begagna sig av pensionsförsäkringslagens former, har lagrådet ifrågasatt, att staten ensam skulle åtaga sig alla de kostnader, som därigenom skulle uppstå. En dylik anordning skulle emellertid förorsaka pensionsstyrelsen ett högst betydligt och besvärligt arbete och således även ökad kostnad. Då, såsom jag redan framhållit, den kostnad, som genom lagförslagets antagande skulle tillskyndas varje särskild kommun, skulle bliva helt obetydlig, anser jag icke fullgiltiga skäl föreligga för ett frånträdande av det till lagrådet remitterade förslaget.

Emellertid har jag låtit förslagets text undergå en omredigering, som icke innebär någon ändring i sak.»

Departementschefen uppläste härefter de sålunda omarbetade lagförslagen, nämligen dels förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 9, 14, 15, 23, 26, 31 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock förslag till lag om tillägg till 37 § i samma lag, samt hemställde, att dessa förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas nådig proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.